

Zitting 1978–1979

15 642

Positie van de Turkse Christenen

Nr. 2

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitters van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken en Justitie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 19 juni 1979

Tijdens de bijeenkomst met uw beide commissies op 13 juni jl. heb ik toegezegd u ervan in kennis te zullen stellen of door mij beleidsconsequenties worden verbonden aan de nieuw verkregen inlichtingen over de positie van christenen in bepaalde delen van Turkije. Voor wat betreft die inlichtingen moge ik u verwijzen naar het bericht, dat u daarover dezer dagen van de zijde van de Minister van Buitenlandse Zaken bereikt.

Ik meen er goed aan te doen alvorens op de actuele situatie in te gaan enkele opmerkingen te maken over het tot dusverre bij de toepassing van de Vreemdelingenwet ten aanzien van Turkse christenen gevoerde beleid. Hierdoor kunnen wellicht bepaalde onduidelijkheden, die met betrekking tot dat beleid blijken te bestaan, worden opgeheven.

Vanaf het midden van 1976 begeven zich Turkse christenen naar Nederland met de bedoeling om hier te lande een nieuw bestaan op te bouwen. Het vorige kabinet besloot in eerste instantie aan ruim 200 personen, die zich reeds in ons land bevonden, collectief toestemming tot verblijf te verlenen. Daarbij werd een datumgrens gesteld in die zin, dat zij die zich op 2 juli 1976 in Nederland bevonden, met hun gezinsleden hier zouden kunnen blijven, en dat aan na die datum binnenkomenden toelating zou worden geweigerd.

Nadien is bedoelde datumgrens verlegd naar 1 maart 1977, waardoor nog eens ongeveer 400 personen tot Nederland werden toegelaten. Daarbij werd bepaald, dat na die datum de toelating van Turkse christenen noodzakelijkerwijs definitief zou worden gestopt. Een en ander is uiteengezet in de brief van mijn ambtsvoorganger aan de Voorzitter van uw Kamer van 28 februari 1977 (Kamerstukken II, 14 385, nr. 1). In die brief werd er op gewezen dat er in Turkije geen sprake was van vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag van Genève en dat de betrokkenen niet als vluchtelingen konden worden aangemerkt.

In de loop van 1978 bleek mij, dat nog steeds Turkse christenen in niet onbelangrijke getale naar Nederland kwamen met de bedoeling toestemming tot verblijf alhier te verkrijgen. Bij de behandeling van hun verzoeken om toelating is steeds nagegaan of de aangevoerde gronden aanleiding gaven tot de conclusie dat er sprake was van vluchtelingschap. In dat geval zou na-

melijk op grond van de bepalingen van het Vluchtelingenverdrag terugzending naar Turkije niet geoorloofd zijn en bezien moeten worden of er reden was de betrokkene op de voet van artikel 15 van de Vreemdelingenwet als vluchteling toe te laten.

De conclusie is tot nu toe steeds geweest, dat het niet ging om personen «die afkomstig zijn uit een land waarin zij gegronde reden hebben te vrezén voor vervolging wegens hun godsdienstige of politieke overtuiging of hun nationaliteit, dan wel wegens het behoren tot een bepaald ras of een bepaalde sociale groep», zoals in genoemd artikel aangeduid. Ten aanzien van de uitleg van het begrip «vervolging» zij er hierbij op gewezen, dat daaronder in het beleid niet alleen wordt verstaan vervolging van overheidswege. Ook een systematische, ernstig discriminatoire behandeling door medeburgers, waarbij de overheid in gebreke blijft voldoende bescherming te bieden, kan als vervolging worden aangemerkt. Conform de jurisprudentie van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State wordt aangenomen, dat er geen sprake is van vluchtelingschap, indien iemand in zijn woonplaats blootstaat aan vervolgende handelingen, maar er voor hem mogelijkheden zijn elders in zijn land voldoende bescherming te vinden, ook al zou dat een verslechtering van zijn maatschappelijke en economische situatie betekenen.

Omdat echter ook uit de door de betrokkenen aangevoerde gronden en andere berichten naar voren kwam, dat hun positie in Turkije verre van gemakkelijk was, heb ik besloten van geval tot geval te doen beoordelen of in verband daarmee humanitaire overwegingen reden zouden kunnen zijn voor verblijfsaanvaarding in Nederland. Bij deze verruiming van het beleid heb ik ter verduidelijking van de overwegingen van humanitaire aard als criterium voor onmiddellijke aanvaarding van het verblijf aangegeven: persoonlijk ondervonden leed van schrijnende aard. Onder leed is hier zowel leed in fysieke zin als psychisch leed begrepen. Het moge duidelijk zijn, dat dit criterium niet gehanteerd is ter vaststelling van een eventueel vluchtelingschap, maar juist om te beoordelen of personen, die niet als vluchteling tot Nederland konden worden toegelaten, toch op humanitaire gronden de toegang niet zou kunnen worden ontzegd.

De recente berichten over de algemene situatie in Turkije doen de vraag opkomen of thans wellicht gesproken kan worden van vervolging van christenen in Turkije om hun geloofsovertuiging.

Ik meen dat deze algemene conclusie niet getrokken kan worden. De moeilijke situatie in bepaalde grensgebieden in het zuidoosten van het land wordt in het bijzonder veroorzaakt door het ruwe optreden jegens de christenen van de daar aanwezige Koerden.

Elders in het land is de situatie beter: reeds ongeveer 100 kilometer meer landinwaarts blijkt de rust al aanzienlijk groter te zijn. In Istanbul komt discriminatie van christenen voor, maar van vervolging kan niet worden gesproken. Een en ander sluit naar mijn mening niet uit, dat zich in bepaalde individuele gevallen zodanige bijzondere omstandigheden voordoen dat wel van vervolging zou kunnen worden gesproken. Uit de behandeling van asielaanvragen vloeit voort dat er steeds in de eerste plaats op wordt gelet of dit het geval is.

In de binnenkort door mij aan de Tweede Kamer te zenden notitie over het vreemdelingenbeleid zal o.m. het volgende worden opgemerkt met betrekking tot de toekenning van de B-status: «Voorts kan ook verblijf worden toegestaan aan vreemdelingen die weliswaar niet voldoen aan de definitie vervat in het Vluchtelingenverdrag en Protocol, doch van wie uit humanitaire overwegingen, gelet op de politieke situatie in het land waaruit zij afkomstig zijn, in redelijkheid niet verlangd kan worden dat zij naar dat land terugkeren. Uiteraard wordt de situatie mede bezien vanuit de bijzondere omstandigheden van het individuele geval». In het beleid ten aanzien van de Turkse christenen is zoals hierboven werd aangegeven voor wat betreft de bijzondere omstandigheden van het individuele geval gelet op persoonlijk ondervonden leed van schrijnende aard. Ik heb gemeend op deze wijze tegen de

achtergrond van de positie van de christenen in Turkije de individuele omstandigheden het best tot hun recht te kunnen doen komen.

Thans blijkt die positie zich ten ongunste te ontwikkelen. In het licht van de hierboven aangehaalde beleidslijn kan dit er naar mijn oordeel toe leiden, dat over sommige verzoeken om toelating, die inmiddels – al dan niet in herziening – zijn afgewezen, thans anders zou moeten worden geoordeeld.

Ik ben daarom voornemens om de onder toekenning van schorsende werking afgewezen verzoeken van nog hier verblijvende Turkse christenen opnieuw te doen beoordelen tegen de achtergrond van de gewijzigde omstandigheden. Bij de hernieuwde overweging zal ook thans als algemeen criterium worden aangehouden, dat geen terugzending behoort plaats te vinden, indien van de betrokkenen in redelijkheid niet kan worden verlangd dat zij naar hun land terugkeren.

Met de recent verkregen inlichtingen uit Turkije zal daarbij met name in die zin rekening worden gehouden, dat eerder aldaar ondervonden leed bij de beoordeling van hetgeen men bij terugkeer te verwachten heeft een zwaardere rol zal spelen.

Voor zover geen schorsende werking is toegekend en terzake geen beoordeling in kort geding heeft plaatsgevonden, zal aan de hand van de jurisprudentie van rechtbankpresidenten worden nagegaan, of wellicht aanleiding bestaat alsnog schorsende werking te verlenen.

Ter tegemoetkoming aan een mij onlangs door de bisschop van 's-Hertogenbosch gedaan verzoek heb ik voorts besloten, dat vóór 1 september a.s. geen enkele van de hier verblijvende Turkse christenen zal worden uitgezet. Hiermee wordt beoogd een termijn te scheppen, waarbinnen voor hen wier vertrek uit Nederland onafwendbaar is elders een onderkomen kan worden gevonden.

Ik wil er op wijzen, dat het vorenstaande geen verkapte beslissing tot toelating van een deel van de hier thans aanwezige Turkse christenen als groep inhoudt. Het beleid blijft er op gericht recht te doen aan de humanitaire aspecten van ieder afzonderlijk geval. Dat kan ook leiden tot negatieve beslissingen en uiteindelijk tot de verwijdering van de betrokkenen uit ons land. Naar ik hoop heb ik met het voorgaande duidelijk kunnen maken, dat zulks niet lichtvaardig zal gebeuren.

Er moet rekening mee worden gehouden, dat ook in de toekomst Turkse christenen, mogelijk zelfs in grotere getale dan thans, toelating tot Nederland zullen trachten te verkrijgen. Ook anderen in vergelijkbare omstandigheden kunnen zich hier en elders aandienen. In dit soort gevallen geldt steeds, dat slechts door samenwerking met andere landen tot een adequate opvang van de gehele groep gekomen kan worden. Nederland zal aan het vinden van oplossingen in internationaal verband medewerken en in die oplossingen naar vermogen bijdragen. Er mag niet zonder meer vanuit worden gegaan, dat het huidige beleid ten aanzien van de Turkse christenen kan worden voortgezet, indien het niet mogelijk blijkt om op deze wijze een aanvaardbare lastenverdeling te bereiken.

De Staatssecretaris van Justitie,
E. A. Haars

